

KÖNYVISMERTETÉS.

Az elmekórtan tankönyve.

Orvosok, bírák és ügyvédek számára írta:

Dr. Salgó Jakab, a lipóttmezei orsz. tébolyda elsőd orvosa stb.

A Franklin-társulat kiadása. Ára 2 frt.

E czímen figyelemre méltó munka jelent meg, mely egyúttal magyar nyelven írt legelső önálló elmekórtannak tekinthető.

Annál nagyobb örömmel üdvözölhetjük e művet, minél inkább tudjuk azt, minő nehéz az elmekórtannak még mindig forrongásban levő szaktudományát rendszeres alakba önteni, a nélkül, hogy az már egy rövid év alatt is elavulttá ne váljék.

Tankönyv bírása a magyar szakirodalom régi ohaja, miért is kétszeres sikerre számíthat mindama mű, mely egyrészt könnyen olvasható alakban az egyes elmekóralakok hű képeit rajzolja elénk; másrészt határozott rendszerre alapítva a tudomány mai állásáról is helyesen számol be, kerülve e mellett minden egyéni nézetet és kiemelve a gyakorlati pontossággal bíró tényeket.

Szerző műve e követelmények elsejének kitünően felel meg, ez irányban a legszigorubb kritikának is bátran vethetvén alá magát. Tényleg az elmebetegségek egyes alakjait élethűebben, magyarosabban, keresetlenebb nyelven, a tünetek helyesebb csoportosításával és a közvetlen észlelés elevebb mezében leírni alig lehet. És éppen ezen okból szerző művét az elmebetegségek symptomatológiájának felette becses, sőt mondhatni páratlan kézikönyve gyanánt üdvözölhetjük.

Tankönyvnek azonban el nem ismerhető. Minden tankönyvnek fő kelléke az, hogy az illető tudományt a legújabb állásponttól tekintse, de egyúttal egész teljességében is ismertesse meg az olvasóval, még

ha vázlatosan is. Mihelyest henne subjectiv nézetek tárgyaltatnak, mások véleményének figyelmen kívül hagyásával és abba egyéni polemiák is vétetnek fel: igen figyelemre méltó monographiának minősíthető, de tankönyvül használva egyoldalú ismereteket terjeszt. Szerző pl. határozott állást foglal az érzéki csalódások corticalis eredete mellett. Holott — eltekintve attól, miszerint az elmegyógyászat legjelesebb korypheusai éppen ellenkező véleményen vannak — a cortico-subcorticalis theoria legalább is ugyanazon jogosultsággal bír. Az illúziók és hallucinatiók közti különbség (azok külíngerozkotta voltát illetőleg) — elavultsága daczára — e tankönyvben teljes merevségében fentartatik. Pedig ma már nagyon jól tudjuk, hogy a hallucinatiók a legkritkább esetekben mondhatók külíngér behatása nélkül keletkezetteknek. És szerzőnek ezen tisztán egyéni nézetei még a káprázatok definitióiban is nyerne kifejezést, valamint helyet találnak a téveszme, az elme-
gyengesség stb. jellemzésében. Még szembeszökőbb és a tankönyv céljaival még inkább ellentétben álló azon mostoha bánásmód, melyben egyes mindennapos elmekóralakok részesültek. Így pl. a hysteriás és hypochondriás elmebetegségek, mialatt a neurastheniás, transitorikus és periodicus psychosisok egészen figyelmen kívül hagyattak.

Lényegesen emeli a könyv értékét az, hogy az egyes elmekóralakok jogi elbírálás alá eső tényeivel is foglalkozik és erre nemcsak kiváló gondot fordít, hanem értékes eszmékkel is gazdagítja ebbeli ismereteinket.

De bármi haszonnal iparkodik is szerző ez irányban az olvasót tájékoztatni, akaratán kívül az orvosi rend méltóságán sebet ejt és pedig főleg az által, hogy a véleményező szakorvost a törvényszéki becsü-
ssel egy rangra helyezi. Ez hizeleghet a bírónak, de az orvost lealacsonyítja. Nem igaz, hogy az orvos szakvéleménye csak arra terjedhet ki, valjon a megvizsgált egyén elmebeteg-e vagy sem! Még a törvény betűi is mást és többet követelnek tőle. Az úgynevezett szabad elhatározási és önrendelkezési képesség, a tanuképesség, az elmeérettség stb. mindmegannyi kérdés, a mire nézve sokszor csakis a szakértő orvos adhat helytálló véleményt. Mihelyest a kérdés az értelem tevékenységének bármely névvel nevezendő eseményére vonatkozik, a szakértő van hivatva reá feleletet adni. Ki ítélheti meg pl. azt, valjon a 12—15 éves egyén cselekményének bűnösségébe bír-e belátással vagy sem? Csak az orvos. Ki ítélheti meg az elme-
gyengesség azon fokát,

melynél a beszámíthatóság kezdődik vagy végződik? Ismét csak az orvos. És hányan vannak, kik korlátoltabb eszüknél fogva, vagy veleszületett, esetleg szerzett okok folytán ingerlékenyebb idegrendszerrel bírnak, mint mások, kik ezért csekélyebb indok következtében is — a nélkül hogy öntudatlan vagy elmezavart állapotba jutnának — a reájuk ható ingerekre rendkívül gyorsan és hevesen reagálnak. Ezeknél az ingert rohamosan követi a tett, mielőtt az előbbi még öntudatra jutott volna, mielőtt az értelem rendszerint közbeeső műveletei végbemehek volna. Utólagosan a visszaemlékezés, megítélés és logikus következtetés náluk rendesnek mutatkozik, cselekményeiknek esetleges bűnösségét is jól felismerik: de elhatározási képességük csorbát szenvedett, amennyiben organismusuknak rendellenessége folytán nem adatik nekik elég alkalom arra, hogy tetteik végbevitelére mindenkor elhatározóan befolyhassanak. Ezen korlátolt elméjüket, ezen kóros idegrendszerrel bírókat, ezen physchopaticae terhelt egyéneket, elmebetegeknek mondani nem lehet. És cselekedeteik még sem eshetnek ugyanazon elbírálás alá, mint az épeszüeké. Ezek azok, a kiknél a kóros affectusok kérdése felmerül, ezek azok, a kiknél a szakértőnek nem lehet, de nem is szabad az egészséges és beteg elmét rideg szigorral egymással szembeállítania; hanem ismerve a kettő közötti számos átmenetet és fokozatot, korlátolt vagy csökkent elhatározási képességet kell felvennie.

A könyv kiállítása minden igényt kielégítő és tartalma, irálya vonzó alakjánál fogva, élvezetes olvasmányt nyújt. L.